

EUROPEJSKA STOLICA KULTURY
WROCLAW 2016 PREZENTUJE

Narodowe Forum Muzyki
Przestrzeń dla piękna

08 grudnia
czwartek
19:00

Oratorium Marianum

Muzyka kameralna Józefa Elsnera

Katarzyna Drogosz – pianoforte
Robert Bachara – skrzypce
Dominik Dębski – altówka
Teresa Kamińska – wiolonczela

Program:

Józef Elsner (1769–1854)

Trio B-dur na fortepian, skrzypce i wiolonczelę op. 2

I Allegro

II Larghetto

III Rondo: Allegro

Sonata F-dur na skrzypce i fortepian op. 10 nr 1

I Allegro

II Andante

III Rondo: Allegretto

Rondo à la Mazurek C-dur na fortepian solo

Kwartet fortepianowy Es-dur op. 15

I Moderato

II Romance: Andantino

III Rondo: Allegro assai

[90']

J. Elsner

Koncert w ramach cyklu 1000 lat muzyki we Wrocławiu

WROCLAW 2016
Europejska Stolica Kultury

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Człowiek instytucja i jego muzyka

Artur Bielecki

Jeśli o jakimś znanym muzyku można by powiedzieć „człowiek instytucja”, to właśnie o Józefie Elsnerze, twórcy z przełomu XVIII i XIX w. Samym tylko faktem, że był nauczycielem Fryderyka Chopina, mógłby zapewnić sobie trwałe miejsce w historii muzyki. Tymczasem działalność dydaktyczna to jedynie fragment jego bogatego życia. Dla publiczności wrocławskiej jest to postać szczególnie ze względu na związki ze stolicą Dolnego Śląska, dlatego też dzisiejszy koncert jest częścią cyklu „1000 lat muzyki we Wrocławiu”.

Przypomnijmy zatem, że Elsner urodził się 1 czerwca 1769 r. w Grodkowie na Śląsku, w rodzinie niemieckiej. Już w Grodkowie jako chłopiec śpiewał w chórze kościelnym. Ważnym etapem edukacji utalentowanego muzycznie dziecka był długoletni pobyt we Wrocławiu, gdzie młody Elsner w latach 1781–1788 uczył się w szkole dominikanów i w gimnazjum jezuickim. W okresie szkolnym zaśpiewał z dużym sukcesem solową partię sopranową w znanym utworze *Der Tod Jesu* Carla Heinricha Grauna w kościele św. Elżbiety. Natomiast w 1782 r. w kościele św. Wojciecha wykonano motet *Ave Maria gratiae plena* trzynastoletniego wówczas autora. We Wrocławiu młodzienciek nie tylko śpiewał i komponował, lecz także grał w kapeli klasztornej oraz w orkiestrze teatralnej, udzielał się też jako skrzypek kameralista.

Początkowo studiował teologię na Uniwersytecie Wrocławskim, zmienił jednak kierunek na medycynę. Studia medyczne zamierzał kontynuować w Wiedniu, dokąd wyjechał – jako stypendysta Grodkowa! – w 1789 r. Tam jednak długo chorował. Ostatecznie też postanowił poświęcić się muzyce. Jesienią 1791 r. wyjechał do Brna, gdzie objął posadę skrzypka w orkiestrze teatralnej. Dla polskiej kultury przełomowy okazał się rok 1792, kiedy to młody Elsner udał się do Lwowa, by rozpocząć pracę na stanowisku kapelmistrza teatru. Zapewne nie przypuszczał wtedy, iż do końca swego długiego życia zapuści korzenie w kulturze polskiej

– korzenie tak mocne, że dziś uważa się go powszechnie za twórcę polskiego, niezwykle zastępowanego dla naszej narodowej tradycji.

We Lwowie rozpoczął od wystawienia swoich oper w języku niemieckim, ale już w 1795 r. stał się współpracownikiem Wojciecha Bogustawskiego, nazywanego ojcem polskiego teatru. Zaczął więc szybko komponować opery do polskich tekstów Bogustawskiego. Zabiegał z sukcesem o publikowanie utworów w Wiedniu. We Lwowie dał się też poznać jako organizator, urządzając cotygodniowe koncerty w ramach stowarzyszenia „Akademia Muzyczna”. Dzięki temu lwowianie zapoznali się m.in. z symfonią Haydna i Mozarta. W 1799 r. Elsner przeniósł się na stałe do Warszawy, gdzie w pełni rozwinął wszystkie swoje talenty.

Przez ćwierćwiecze kierował operą w Teatrze Narodowym, wystawiając tam liczne opery swojego autorstwa, w tym *Króla Łokietka*. Prowadził własne wydawnictwo nutowe, w ramach którego wydał pierwszy w Polsce miesięcznik nutowy „Wybór pięknych dzieł muzycznych i pieśni polskich”. Pisywał recenzje do prasy krajowej i zagranicznej, organizował koncerty, został współtwórcą Towarzystwa Muzyki Religijnej i Narodowej. Nie do przecenienia była działalność pedagogiczna Elsnera. Przez wiele lat uczył śpiewu, a przede wszystkim teorii i kompozycji w prowadzonych przez siebie szkołach muzycznych. W latach 1826–1831 nauczał w Szkole Głównej Muzyki, związanej z Uniwersytem Warszawskim. Studentem Elsnera był tam Chopin; uczyło się też u niego liczne grono innych utalentowanych polskich kompozytorów, m.in. Ignacy Feliks Dobrzyński, przyjaciel Chopina Julian Fontana i Józef Krogulski.

Elsner już od lwowskich lat interesował się żywo polską muzyką ludową, jak również muzyką ludów słowiańskich. Narodowość była dla niego kluczowym aspektem sztuki; napisał *Rozprawę o metryczności i rytmiczności języka polskiego*. Przy tak wielu polach działalności artysta nie zaniedbywał pracy kompozytorskiej: pozostawił ponad 30 dzieł sce-

nicznych, ponad 20 mszy, oratoria, kantaty, pasję, kompozycje symfoniczne, kameralne i solowe, liczne pieśni. Józef Elsner zmarł 18 kwietnia 1854 r. w Warszawie.

Dzisiejszy koncert poświęcony jest muzyce kameralnej Elsnera. Słychać w niej doskonale, że kompozytor reprezentuje styl klasyczny, którym zdecydowanie nawiązuje do tradycji klasyków wiedeńskich. Przykładem może być *Sonata F-dur* na skrzypce i fortepian op. 10 nr 1. Zacytujmy opinię Agnieszki Lewandowskiej-Kąkol, która dla potrzeb wydawnictwa BeArTon, szczególnie zastępowanego w propagowaniu muzyki polskiej, tak oto scharakteryzowała ten utwór: „Cały czas prowadzony jest intensywny dialog wymagający od wykonawców nie tylko precyzyjnego słuchania siebie nawzajem, ale doskonałego rozumienia się i podporządkowania wspólnej koncepcji interpretacyjnej. Wszystkie części *Sonaty* (*Allegro*, *Andante*, *Rondo: Allegretto*) formalnie reprezentują typowy klasycyzm. Dwie pierwsze to allegra sonatowe, przy czym w *Andante* jest ono w miniaturowych rozmiarach. Trzecia – to pełne wigoru i ludowej zadzierzystości *Rondo*. W allegrze sonatowym I części stabo podkreślony jest kontrast między tematami, zaś reprzyza rozpoczyna się nietypowo od II tematu”.

Istotnym znakiem rozpoznawczym stylu Elsnera są różne nawiązania do muzyki polskiej. W 1796 r. powstały trzy tria fortepianowe oparte na tematach ze stawnej opery *Cud mniemany, czyli Krakowiaci i Górale* Jana Stefaniego. Podczas koncertu zabrzmiał jednak inny utwór w tej obsadzie: *Trio fortepianowe B-dur* op. 2, wydane w Wiedniu w 1798 r. Przykładem zainteresowania polskim folklorem są również dwa *Ronda à la Mazurek*: g-moll i C-dur z 1803 r. Oba utwory, przeznaczone na fortepian solo, zostały opublikowane w wydawanym przez Elsnera *Wyborze pięknych dzieł muzycznych i pieśni polskich*. Z kolei *Kwartet fortepianowy Es-dur* op. 15 ukazał się drukiem w Paryżu w 1805 r. Utwór ten coraz częściej można usłyszeć na estradach, jednak nie będzie przesadą stwierdzenie, że zbyt rzadko muzyka instrumentalna Elsnera – mistrza

samego Chopina – pojawia się w polskim życiu muzycznym. Tym większe są więc walory dzisiejszego koncertu, który może nam przynieść niejedną repertuarową niespodziankę.

Katarzyna Drogosz

Pianistka specjalizująca się w grze na instrumentach historycznych. Absolwentka Akademii Muzycznej w Warszawie, Conservatorium van Amsterdam oraz Musikhochschule Freiburg. Interesuje się zagadnieniami budowy i historii fortepianu. Finalistka konkursu „Musica Antiqua” w Brugii. Jako kameralistka współpracuje m.in. z J. Thielem, M. Boberską oraz P. Matejową. Koncertowała także z Wrocławską Orkiestrą Barokową i Capellą Cracoviensis. Występowała na festiwalu „Kręgi Sztuki” w Cieszynie, na Festiwalu Bachowskim w Świdnicy oraz na Festiwalu Mozartowskim w Warszawie. Wraz z flecistką A. Laflamme i wiolonczelistką D. Schönwiese tworzy Trio Laflamme, z którym koncertowała m.in. na Mozartfest w Würzburgu, w ramach cyklu Forum Alte Musik w Kolonii oraz na festiwalu Tage Alter Musik w Herne. W duecie z puzonistą E. Nisinim nagrała płytę dla dreźnieńskiej wytwórni Querstand. Od 2010 r. uczy w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach. Od 2013 r. prowadzi wykłady w Akademii Muzycznej w Krakowie. Jest współzałożycielką Fortepianarium w Zabrze. W 2015 r. Narodowy Instytut Fryderyka Chopina w serii „The Real Chopin” wydał komplet pieśni F. Chopina w interpretacji sopranistki H. Błażkovej oraz K. Drogosz grającej na kopii fortepianu C. Grafa.

Robert Bachara

Skrzypek działający w obu nurtach wykonawczych – dawnym oraz współczesnym. Jest absolwentem Akademii Muzycznej we Wrocławiu w klasie skrzypiec K. Bruckowskiego oraz Akademii Muzycznej w Krakowie w klasie skrzypiec barokowych S.-L. Kaakinen-Pilch. Artysta prowadzi ożywioną działalność koncertową, naukową oraz pedagogiczną. Jego dysertacja doktorska poświęcona została wielodźwiękom skrzypcowym. Bachara prowadzi klasę skrzypiec w Akademii

Muzycznej we Wrocławiu, gdzie pełni również funkcję prodziekana Wydziału Instrumentalnego w kadencji 2016–2020. Wykonując muzykę dawną, artysta decyduje się niekiedy na historyczny uchwyt skrzypiec, tzw. pozycję piersiową. Dokonał wielu prawykonań najnowszych utworów solowych, nierzadko mu dedykowanych.

Dominik Dębski

Pierwszy altowiolista Filharmonii Poznańskiej, wychowanek Z. Friemana. Jako członek orkiestry Filharmonii Poznańskiej współpracował z Ch. Hogwoodem, sir N. Marrinerem, R. Goeblem i M. Sanderlingiem; wielokrotnie występował również jako solista i kameralista. Grę na altówce barokowej studiował pod kierunkiem I. Schaller i D. Deutera, a w zakresie kameralistyki kształcił się m.in. pod kierunkiem M. Möllenbecka w AM w Bydgoszczy. Od 2006 r. jest pierwszym altowiolistą Wrocławskiej Orkiestry Barokowej (nagroda Fryderyk 2011 za album *Koželuh, Rejcha, Voříšek – Symfonie*), która współpracuje m.in. z: Ph. Herreweghe, G. Antoninim, P. McCreehem czy J. ter Lindenem. Koncertował także z wieloma polskimi i zagranicznymi zespołami muzyki dawnej, m.in. Arte dei Suonatori, Les Ambassadeurs, Collegium 1704, Goldberg Ensemble.

Teresa Kamińska, fot. archiwum artystki

Teresa Kamińska

Entuzjastka nurtu wykonawstwa historycznego, gra muzykę na różnych rodzajach wiolonczel od XVII w. po współczesność. Chętnie wykonuje własne transkrypcje dzieł Bacha, Händla, Schuberta i Brahmsa. Dokonała kilkadziesiątu nagrań kameralnych i orkiestrowych. Nagrane z M. Toprowskim albumy: *Seven Angels* oraz *Bach A cinque cordes* uzyskały nominacje do nagrody Fryderyk w 2012 i 2013 r. Artystka chętnie angażuje się w działalność pedagogiczną, wykłada m.in. na kursach interpretacji. Od wielu lat związana jest z Akademią Muzyczną w Krakowie, gdzie w latach 1994–2011 prowadziła klasę wiolonczeli, a w roku 2007 objęła klasę wiolonczeli barokowej.

PEŁNE BIOGRAMY ARTYSTÓW:

www.nfm.wroclaw.pl/repertuar/biogramy

Organizator:

NFM – instytucja kultury miasta Wrocławia, współprowadzona przez:

Partner:

Sponsor złoty:

